

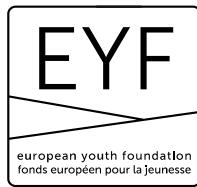

BE YOU(TH)!

Contribute to the Prevention
of Violent Extremism

Participacijom mladih do
prevencije nasilnog ekstremizma

BE YOU(TH)!

Contribute to the Prevention of Violent Extremism

PRIRUČNIK
Participacijom mladih do
prevencije nasilnog ekstremizma

Izdavač
Somborski edukativni centar
✉ www.sec.org.rs
✉ soeducentar@yahoo.com

Za izdavača
Srđan Vlaškalić

Autorka
Ivana Barać

Lektorka
Milica Barać

Prelom teksta
Nikola Čuvardić
✉ tacit.rs

*Publikacija je nastala uz podršku Evropske omladinske fondacije Saveta Evrope.
Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno zvanični stav Saveta Evrope.*

Sadržaj

PARTICIPIJА MLADIH	5
LJUDSKA PRAVA	11
NASILNI EKTREMIZAM	15
SCENARIJI RADIONICA	19
Scenario 1 – Mladi pitaju – gradonačelnik odgovara	20
Scenario 2 – Prevention, no intervention	22
Scenario 3 – Mladi nisu (samo) ukras sveta!	26
Scenario 4 – Pričam da te pokrenem	28
Scenario 5 – Odakle sam ja?	32
O PROJEKTU	37
O SOMBORSKOM EDUKATIVNOM CENTRU	39

PARTICIPACIJA MLADIH

„Mladima treba omogućiti aktivno učešće u procesu donošenja odluka na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou.“

Generalni sekretar Ujedinjenih Nacija Ban Ki-Moon

Da bismo definisali šta je to participacija mladih, prvo se trebamo pozabaviti time što je to građanska *participacija*. Pod građanskom participacijom podrazumevamo svaku aktivnost kojom se građani aktivno uključuju u društveni život i donošenje odluka u zajednici u kojoj žive i tako direktno utiču na kvalitet svog života. Participacija građana se zasniva na principu saradnje i kooperacije između građana, sa jedne strane, i onih koji donose odluke (vlasti), sa druge strane. Građansku participaciju možemo odrediti kao način na koji se građani organizuju na lokalnom novou kako bi ostvarili svoje ciljeve i uticali na procese donošenja odluka (Gilbreath, Holdar & Zakharchenko, 2002).

Sama građanska participacija ima brojne benefite, kao što su uspešna partnerstva građana i vlasti, bolje i deljeno donošenje odluka, ali i veće poverenje građana u vlasti i javne institucije, osećaj kontrole nad sopstvenim životom i veći legitimitet odluka koje donose vlasti (Hartay, 2011). Brojni autori građansku participaciju vide kao osnovni stub demokratije i obeležje kvaliteta života građana (Vukelić, 2009). Rezolucija 326 Saveta Evrope ističe značaj građanske participacije i to posebno na lokalnom nivou u smislu da građani i između izbora treba da budu u mogućnosti da utiču na političke odluke na svim nivoima vlasti.

Značaj građanske participacije ogleda se u tome što se građanima omogućuje da postavljaju ciljeve i prioritete na kojima se treba raditi, nadziru akcije vlasti i pozivaju je na odgovornost, i isto tako se građanima omogućuje da izraze svoje viđenje, zahteve i probleme, da vrše monitoring i evaluaciju primene različitih politika i sl. (Kelly & Swindell, 2002; Lowndes, Pratchett & Stoker, 2001).

Vukelić (2009) navodi modele građanske participacije, kao što su:

1. Informisanje. Ovo je najniži vid građanske participacije i sastoji se u tome da vlast informiše građane o svom radu. Iako je ovo preduslov za građansku participaciju, jer neobavešten pojedinac nije u stanju da na odgovarajući način učestvuje u procesu donošenja odluka, on je ipak jednosmeran i ne omogućuje građanima da utiču na donosioce odluka.

2. Konsultovanje. Predstavlja viši vid participacije kroz koji građani zajedno sa (lokalnim) vlastima mogu da učestvuju u određivanju prioriteta zajednice. Tipičan primer konsultovanja su javne rasprave, te konsultovanje putem Internet sajtova i sl.

3. Predlaganje. Ovakav vid participacije odnosi se na upućivanje predloga vlastima i upućivanje kritika na rad vlasti. Ovo je još viši vid participacije i uticaja na donosi-

oce odluka. Predlaganje se javlja kao kolektivno (zborovi građana, peticije, protesti, demonstracije) ili kao individualno (pritužbe ili predlozi).

4. Odlučivanje. Ovo je najviši vid građanske participacije, ali je istovremeno i teško ostvariv. Ponekad je praktično neizvodivo da svi građani učestvuju u procesu doношења odluka. Neki od primera ovog vida participacije su skupštine svih građana i one predstavljaju najpotpuniji oblik neposredne demokratije. Referendum i građanske inicijative su takođe oblici koji su prepoznati kao vid direktnе participacije, s tim da je referendum način direktnog donoшења odluka, a građanska inicijativa vid predlaganja skupštini i drugim organima da se reši neko pitanje. Referendum je dugo bio svojstven za Švajcarsku i neke gradove u Sjedinjenim Američkim Državama, ali nakon pada Berlinskog zida postaje široko rasprostranjen i u drugim državama.

U Strazburu 2003. godine donesena je **Izmenjena i dopunjena Evropska povelja o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu**. Povelja se sastoji od tri dela. Prvi deo definije sektorske politike, drugi deo instrumente participacije mladih i treći deo institucionalnu participaciju mladih u lokalnim i regionalnim poslovima. Povelja ima svoju istoriju još od 1988. i 1992. godine, odnosno od prve i druge konferencije o politikama za mlade koje je organizovala Stalna konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Evrope. U uvodu se ističe da je participacija mladih u donošenju odluka osnov za izgradnju demokratskog i otvorenog društva. Participacija se ne iscrpljuje samo glasanjem na izborima, nego se odnosi na mogućnost, pravo i podršku da mladi učestvuju u procesu donošenja odluka i između izbora. Lokalne i regionalne vlasti se prepoznaju kao najbliže mladima i kao nivoi vlasti koji treba da uključe mlade u procese donošenja odluka.

Kao mehanizmi participacije mladih u Evropskoj povelji o participaciji mladih u lokalnim i regionalnom životu izdvajaju se:

1. Edukacija mladih o participaciji, uz poseban naglasak na ulogu koju imaju škole.
2. Informisanje mladih
3. Promovisanje participacije mladih putem informacionih i komunikacionih tehnologija
4. Promovisanje participacije mladih u medijima
5. Podsticanje mladih da se bave dobrovoljnim radom i da se posvećuju ciljevima zajednice
6. Podrška projektima i inicijativama mladih
7. Promovisanje organizacija mladih
8. Participacija mladih u nevladinim organizacijama i političkim partijama

Autor Hart je osmislio lestvice participacije mladih. On razmatra osam nivoa participacije mladih koji se kreću od manipulacije, na jednom kraju, do omladinskih inicijativa, na drugom kraju. Hart definije participaciju kao proces deljenog donošenja odluka koje utiču na život osobe i život zajednice čiji je neko član. Iako je Evropi sve više inicijativa za uključivanje mladih u procese donošenja odluka, ostvarivanje pune participacije zahteva kontinuirane napore. Hart određuje osam nivoa participacije mladih.

Tabela I Nivoi participacije mladih

	Naziv	Primer
Privid participacije	Manipulacija	Primer manipulacije je kada odrasli nastoje da vlastite ideje proguraju kao inicijativu mladih.
	Dekoracija	Pozivanje mladih da prisustvuju nekom događaju, podele im se majice i slika se sa njima. Mladi se ne informišu i ne konsultuju oko bilo kakvih pitanja.
	Tokenizam	Na određenu konferenciju se odaberu „pogodni“ mladi koji bez ikakve prethodne pripreme dolaze da sede na konferenciji. Mladima i ostalima se ne objašnjava proces selekcije za učešće na konferenciji.
Prava participacija	Zaduživanje i informisanje	Odrasli osmišljavaju volonterski projekat. Mladi su informisani i na osnovu toga se prijavljuju za učešće.
	Odrasli donose odluke, mladi su konsultovani i informisani	Odrasli organizuju neki projekat, ali se konsultuju sa mladima i za ozbiljno uzimaju njihove ideje i predloge.
	Odrasli iniciraju, zajedno donose odluke	Odrasli organizuju proslavu Dana mladih. Konsultuju mlade i zajedno sa njima donose odluku kako je najbolje da se proslavi taj dan.
	Mladi iniciraju i sprovode svoje odluke	Studenti se organizuju oko jedne ekološke ideje, sami donose odluke i sprovode aktivnosti.
	Mladi iniciraju, odluke donose u saradnji sa odraslima	Mladi odlučuju da im je potreban prostor ili omladinski klub u njihovoј zajednici. Zajedno sa odraslima iz drugih organizacija i lokalne zajednice rade na pribavljanju resursa i lobiranju.

Mreža organizacija za decu Srbije (MODS) je sprovedla istraživanje o participaciji dece i mladih u Srbiji. Rezultati istraživanja ukazuju da 78,8% mladih nikada nije bilo na sastanku sa predstavnicima opštine, da 85,6% mladih nikada nije bilo uključeno i proces donošenja odluka sa predstavnicima vlasti, da 67,8% mladih nije prisustvovalo nekom vidu konsultacija sa donosiocima odluka i da oko polovina mladih nikada nije prisustvovalo sastanku sa predstavnicima škole.

Na kraju izveštaja o istraživanju MODS daje preporuke kako mlade više uključiti u procese donošenja odluka, od kojih ćemo ovde spomenuti neke:

- I. Uključiti predstavnike mladih u lokalna tela, kao što su saveti koji u svom delokrugu rada se bave pitanjima mladih.
- I. Organizovati ciljane konsultacije sa mladima o pitanjima koja su od interesa za mlade.
- I. Organizovati sastanke donosioca odluka sa mladima u cilju predlaganja inicijativa od strane mladih.
- I. Omogućiti saradnju učeničkih i studentskih parlamenata sa lokalnim vlastima.
- I. Lokalne vlasti i nevladine organizacije treba češće da proveravaju mišljenje mladih.
- I. Edukacija mladih o principima građanskog i demokratskog društva i participaciji.
- I. Konsultovanje sa mladima i predstvincima mladih.

Krovna organizacija mladih Srbije svake godine izrađuje Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji. U Izveštaju za 2021. godinu navode rezultate istraživanja prema kojima je na poslednjim izborima glasalo svega 40% mladih. Kao najčešći razlog neizlaska na izbole mladi navode da nemaju za koga da glasaju (47,8%), te da su svi političari isti i ne rade u interesu građana (38,5%) i da im ni jedna partija ideološki ne odgovara (30,8%). Mladi generalno imaju veoma nisko poverenje u državne institucije. Najmanje poverenja imaju u političke partije, predsednika Republike, Narodnu skupštinu i Predsednika Vlade Republike Srbije i Vladu Republike Srbije. Procenat mladih u Narodnoj skupštini u 2021. godini iznosio je 8,8%. U poslednjih 8 godina najniži procenat mladih u Narodnoj skupštini bio je 2016. godine i iznosio je svega 1,2% (3 poslanika).

Dugo vremena u Srbiji nije postojao zakonski i institucionalni okvir za bavljenje omladinском politikom na nivou države. Ta situacija se menja 15. maja 2007. godine kada se zahvaljujući aktivizmu omladinskih i studentskih organizacija osniva Ministarstvo omladine i sporta (MOS) koje se bavi omladinskom politikom i poboljšanjem položaja mladih od lokalnog do Evropskog nivoa. Nakon toga se usvajaju i neka strateška dokumenta bitna za mlade, kao što su Nacionalna strategija za mlade (2008), Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije za mlade (2009), Zakon o mladima (2011). Trenutno je na snazi Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. do 2025. godine.

Zakon o mladima u članu 8. predviđa participaciju mladih na način da „svi, a posebno subjekti omladinske politike, obezbeđuju podsticajno okruženje i daju aktivnu podršku u realizaciji omladinskih aktivnosti mladih, preduzimanju inicijative i njihovom smislenom uključivanju u procese donošenja i sprovođenja odluka koje doprinose ličnom i društven-

nom razvoju, a na osnovu pune obaveštenosti mladih“. Zakon o mladima (član 16. i 17) predviđaju osnivanje nacionalnog, pokrajinskog i gradskog (opštinskog) saveta za mlade u kome trećinu članova treba da čine mladi (15–30 godina). Radi aktivnog uključivanja mladih predviđa se i osnivanje kancelarija za mlade u lokalnim samoupravama.

Evropska strategija za mlade za period 2019–2027. godine ističe participaciju mladih kao ključan element omladinske politike. Članicama EU se sugerise da omoguće demokratsko i inkluzivno učešće mladih u procesima donošenja odluka, da ih aktivno uključuju i osnažuju na participaciju. U Strategiji stoji da „Evropa ne može da priušti upropasti talenat, socijalnu isključenost ili nepovezanost među mladima. Mladi treba ne samo da budu arhitekte sopstvenih života, nego i da doprinesu pozitivnoj društvenoj promeni“ (EU Youth Strategy 2019–2027).

Literatura

- Gilbreath Holdar, G., & Zakharchenko, O. (2002). Citizen participation handbook. Kyiv: Media Ltd.
- Hartay, E. (2011). Citizen participation, best practices in the Western Balkans and the European Union. Prishtinë: KCSF.
- Izmenjena i dopunjena Evropska povjela o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu. Savet Evrope. Dostupno na: <https://rm.coe.int/168071b549>
- Kelly, J. M., & Swindell, D. (2002). A multiple-indicator approach to municipal service evaluation: Correlating performance measurement and citizen satisfaction across jurisdictions. *Public Administration Review*, 62(5), 610–621
- Lowndes, V., Pratchett, L., & Stoker, G. (2001). Trends in public participation: Part I – Local government perspectives. *Public Administration*, 79(1), 205–222
- Mreža organizacija za decu Srbije. Participlacija dece i mladih u Srbiji. Dostupno na: <https://www.unicef.org-serbia/media/6111/file/Participacija%20dece%20i%20mladih%20u%20Srbiji.pdf>
- Nacionalna strategija za mlade 2015-2025, Službeni glasnik RS, br. 22/2015
- Zakon o mladima, Sl. glasnik RS, br. 50/2011
- Stojanović, B. i Ivković, A. (2021). Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji – 2021. KOMS. Dostupno na: <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Alternativni-izvestaj-o-polozaju-mladih-2021-4.pdf>
- Vukelić, J. (2009). Neposredno učešće građana u donošenju odluka na lokalnom nivou vlasti u Srbiji. *Sociologija*, 60 (3), 291-312.

LJUDSKA PRAVA

„Sva ljudska bića radaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sveštu i treba jedni prema drugima da postupaju u duhu bratstva.“

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948), čl. I.

Pojam ljudskih prava odnosi se na koncept da sva ljudska bića imaju jednaka i neotudiva prava koja im pripadaju samo zato što su ljudska bića, a bez obzira na njihov pol, veru, rasu, etnicitet i slično. To su nam svima dobro poznata prava na slobodu, obrazovanje, glasanje na izborima, ali i pravo na dostojanstvo, nediskriminaciju i jednak tretman pred zakonom.

Sva ljudska prava su:

- 1. Univerzalna.** Ona pripadaju svim ljudima, bez „ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti“ (Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima). Ipak, neka prava nisu toliko univerzalna, kao što je pravo na glasanje koje se garantuje samo odraslim građanima ili pravo na slobodno kretanje koje može privremeno da se uskrati osobi koja je osuđena za neki zločin.
- 2. Neotudiva.** Ona nisu stvar neke zasluge, izbora i sl. i ne mogu se oduzeti od pojedinca. Ona se kao takva ne dodeljuju, ona se **garantuju** ljudima.
- 3. Neponištiva.** Država ili bilo ko drugi ne može da opozove ljudska prava.
- 4. Nedeljiva.** Sva ljudska prava su jednako značajna, te se uživanje jednog prava ne može ostvarivati na račun nekog drugog prava.

Autorka Maurice Cranston naglašava da ljudska prava treba da imaju visok prioritet u društvu, jer u slučaju da ih nemaju ona nemaju šanse da se izbore sa pitanjima kao što su nacionalna sigurnost i stabilnost.

Ljudska prava podeljena su u nekoliko kategorija: **građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna**. Građanska i politička prava se najpre tiču odnosa pojedinca i države. Građanska prava naglašavaju da čovek ima svoju autonomiju u odnosu na državu i da država treba da obezbedi takvo okruženje u kome će se pojedinac razviti kao ličnost i kao građanin. Neka od tipičnih građanskih prava su pravo na život, pravo na pravičan i jednak tretman pred zakonom i pravo na privatni život. Politička prava se odnose na **participaciju**, na pravo čoveka da učestvuje u procesu donošenja odluka u zajednici. Politička prava se takođe odnose na glasačko (biračko) pravo. Ekonomska, socijalna i kulturna prava se istorijski kasnije javljaju u odnosu na građanska i politička prava. Njihov cilj je da se ljudima omogući jednak i ravноправan društveni položaj. Ekonomska prava su pravo na rad, jednaku naknadu za rad, neiskorišćavanje i slično. Socijalna prava tiču se zaštite čoveka

od gubitka pripadnosti zajednici usled nekih nepovoljnih društvenih okolnosti. To je, na primer, pravo na minimalni životni standard i zaštita od socijalne isključenosti. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima prepoznaće pravo na socijalnu sigurnost u članu 22, pravo na rad u članu 23, pravo na odmor i razonodu u članku 24, pravo na odgovarajući životni standard u članu 25. Kulturna prava su jedna od najmanje razvijenih ljudskih prava. Ne postoji jasan stav koja se sve prava smatraju kulturnim ljudskim pravima. Kulturna prava imaju svoje korene u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima u članu 26. (pravo na obrazovanje) i 27. (pravo na učešće u kulturnom životu). Građanska i politička prava nazivaju se i prva generacija ljudskih prava i za cilj su imala smanjivanje samovolje države i vladara, dok ekomska, socijalna i kulturna prava spadaju u drugu generaciju ljudskih prava i njima je cilj postizanje većeg društvenog blagostanja.

Samo razumevanja ljudskih prava u smislu u kome ih danas poznajemo su tekovina novog doba. Lako su u nekim ranijim dokumentima postojale naznake o ljudskim pravima, kao što je to slučaj u Velikoj povelji o slobodama (Magna carta libertatum) iz 1215. godine koja na izvestan način predstavlja kompromis između kralja i plemstva, ili Dušanov zakonik uz 1349. godine gde se ograničava moć vladara, ali ipak se tu ne priznaje postojanje ljudskih prava bez monarhove volje.

Dokumenti koji su najviše imali uticaja na savremeni koncept ljudskih prava su **Deklaracija prava čoveka i građanina** iz 1789. godine koja počinje rečenicom „Ljudi se rađaju i žive slobodni i jednakim u pravima“ i **Povelja o pravima** iz 1791. godine koja predstavlja prvih 10 amandmana ustava SAD-a.

Svi ovi dokumenti su uticali na kreiranje dokumenata koja danas garantuju ljudska prava: Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i Evropska konvencija o ljudskim pravima.

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima usvojena 10. decembra 1948. godine od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u Parizu. Deklaracija se sastoji od 30 članova koji definišu osnovna ljudska prava koja su kasnije razrađivana u nekim drugim deklaracijama, konvencijama i sporazumima. Neposredan povod za izradu Deklaracije bio je završetak Drugog svetskog rata i zločini koji su bili počinjeni od strane nacističke Nemačke. Kanađanin Džon Hamfri je imao rukovodeću ulogu u kreiranju Deklaracije. Neka od prava koja se garantuju su: pravo na život i slobodu (čl. 3), pravo na zaštitu privatnosti (čl. 12), pravo na vlasništvo (čl. 17), pravo na sudelovanje u upravljanju svojom zemljom, putem izbora i pravom na pristup javnim dužnostima (čl. 21), pravo na dostojanstven životni standard (čl. 25), pravo na pristup kulturi i naući (čl. 27). Za detaljniju listu prava pogledati tekst Deklaracije.

Generalno, sva ljudska prava možemo podeliti u 6 kategorija:

1. **Prava na zaštitu** – od ubistva, torture i genocida.
2. **Prava vezana za pravosuđe** – zaštita od proizvoljnih i grubih kazni, načelo nevinosti i javna suđenja za optužene.
3. **Prava koja garantuju slobodu** – osnovne ljudske slobode u pogledu verovanja,

izražavanja, udruživanja i kretanja.

4. **Politička prava** – garantuju slobodu da se učestvuje u političkom životu kroz okupljanje, protestovanje, glasanje i zauzimanje političkih pozicija.
5. **Prava koja garantuju jednakost** – jednakost pred zakonom i nediskriminacija.
6. **Socijalna (i kulturna) prava** – zahtevaju od vlasti da osiguraju dostupnost posla, obrazovanja, zdravstvenih usluga i adekvatnog životnog standarda.

Evropska konvencija o ljudskim pravima usvojena 1950. godine u Rimu je pravni akt Saveta Evrope koji služi zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda. Republika Srbija je ratifikovala Evropski konvenciju o ljudskim pravima. Sama Konvencija se sastoji iz preambule, osnovnog teksta i 16 protokola. Konvencija određuje koja su to prava i slobode i određuje da se u slučaju kršenja istih postupak vodi pred Evropskim sudom za ljudska prava. Konvencija garantuje sledeća prava: pravo na život, zabrana mučenja, zabrana ropstva i prinudnog rada, pravo na slobodu i sigurnost, pravo na pravično suđenje, kažnjavanje samo na osnovu zakona, pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, sloboda misli, savesti i veroispovesti, sloboda izražavanja, sloboda okupljanja i udruživanja, pravo na sklapanje braka, pravo na delotvorni pravni lek i zabrana diskriminacije.

Naknadno su 1966. godine usvojena još dva dokumenta značajna za oblast ljudskih prava, i to Međunarodni pakt UN o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt UN o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Ustav Republike Srbije u sebi sadrži dosta odredbi kojima se garantuje poštovanje ljudskih prava. U njemu se garantuje poštovanje građanskih, političkih, socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava. Drugi deo Ustava nazvan „Ljudska i manjinska prava i slobode“ posvećen je ljudskim pravima i to članovi od 18. do 81. Ovaj deo Ustava podeljen je na tri dela: osnovna načela, ljudska prava i slobode i prava pripadnika nacionalnih manjina. Takođe, i u trećem delu Ustava u kome se reguliše ekonomsko uređenje države postoje članovi (82-90) koji se odnose na ljudska prava. Od ukupno 206 članova Ustava, skoro 70 članova je posvećeno ljudskim pravima.

Beogradski centar za ljudska prava svake godine istražuje stanje ljudskih prava u Srbiji. U njihovom istraživanju za 2020. godinu pod nazivom *Ljudska prava u očima građana i građanki Srbije – istraživanje javnog mnjenja* na uzorku od 1008 ljudi, ispitanici su izdvojili da su im tokom 2020. godine bila najugroženija prava na zdravlje, slobodu kretanja i slobodu medija, dok su 2019. godine izdvojili pravo na rad, slobodu govora/medija i pravo na dostojanstven život. Izraženo je veliko nepoverenje u sudove, jer 64% ispitanika smatra da sudije nisu nezavisne u svom radu. Čak 46% ispitanika smatra da su žene u lošijem položaju u našem društvu. Što se tiče slobode medija i informisanja, 49% ispitanika starijih od 60 godina i niže obrazovanih smatra da su mediji objektivno izveštavali o pandemiji, dok 49% ispitanika starosti 18-44 godine i visoko obrazovanih smatraju da mediji nisu objektivno izveštavali tokom pandemije.

Amnesty International je međunarodna nevladina organizacija koja se je fokusirana na

ljudska prava, odnosno monitoring i zaštitu ljudskih prava. Prema njihovim navodima oni imaju više od 10 miliona članova širom sveta. Osnovana je 1961. godine i do danas aktivno radi na ostvarivanju svojih ciljeva.

Ove godine je Amnesty International objavio svoj najnoviji izveštaj o stanju ljudskih prava u 154 zemlje za 2021/2022. godinu. Izveštaj možete pogledati na sledećem linku:

⇒ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/4870/2022/en/>

Deseti decembar se obeležava kao Međunarodni dan ljudskih prava.

Literatura

Evropska konvencija o ljudskim pravima. Dostupno na: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SR.pdf

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima. Dostupno na: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cnr.pdf

Ustav Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006 i 115/2021). Dostupno na: https://www.paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html

Nikolić, A. D. (2019). Kulturna prava u Republici Srbiji - trenutno stanje i perspektive. Strani pravni život, 3, 69-81. <https://doi.org/10.5937/spz63-22626>

NASILNI EKTREMIZAM

Postoji nekoliko pojmova koji se često upotrebljavaju zajedno, ali ipak ne označavaju istu stvar: radikalizam, nasilni ekstremizam i terorizam. Svaki terorizam možemo okarakterisati kao ekstremizam, ali nije svaki ekstremizam nužno i terorizam. Ekstremizam uvek ima negativno značenje, radikalizam može da ima i pozitivno značenje.

Radikalizam se obično povezuje sa temeljnim promenama u društvu: kao povratak na staro i pređašnje i u tom smislu ima negativnu konotaciju, ili kao obnavljanje iz korena što može da nosi određenu novinu. Prema tome, radikalizacija može biti fenomen koji ima svoju dobru i lošu stranu, pozitivnu i negativnu konotaciju. Pozitivni primeri radikalizacije su bila nastojanja da se ukine ropstvo ili da se ženama omogući pravo glasa. UNESCO određuje radikalizaciju kao proces u kome osoba usvaja ekstremne poglede ili ponašanja kako bi se legitimizovala upotreba nasilja. Najčešća upotreba termina radikalizacija odnosi se na usvajanje ekstremističkih stavova i verovanja.

Terorizam je složeni društveni i politički fenomen i ljudi u savremenom svetu najčešće asocira na terorističke napade, kao što je onaj koji se desio 11. septembra 2001. godine u SAD-u. Terorizam nije moderna pojava i on ima svoje istorijske korene u 18. veku. U savremenom dobu i sve većoj dostupnosti informacija i rasprostranjenosti Interneta, terorizam dobija svoje nove forme. Neosporno je da se terorizam generiše u političkom kontekstu i u sebe uključuje nasilje, te ga možemo odrediti kao nezakonito korišćenje nasilja i zastrašivanja od male grupe ljudi, posebno protiv civila, kako bi se ostvarili politički ciljevi, ali i neki religijski i ideološki.

Sam ekstremizam se može odrediti kao verovanje i podržavanje određenih ideja koje su znatno drugačije od onoga što se u jednoj sredini smatra ispravnim i prihvatljivim. Nasilni ekstremizam možemo odrediti kao uverenja ili akcije ljudi koji koriste nasilje u svrhu postizanja nekog ideološkog, političkog ili religioznog cilja (UNESCO, 2017). Autor Davies je dao jedno opisno određenje nasilnog ekstremizma koje nam bolje ukazuje na samu suštinu nasilnog ekstremizma. Prema njemu nasilni ekstremizam je "kada ne dopuštate drugačije gledište; kada svoje poglede smatrate jedinim mogućim, kada ne dozvoljavate mogućnost različitosti i kada takav stav namećete drugima, pribegavajući i nasilju ako je potrebno" (Davies, 2008). Nasilni ekstremizam može i ne mora da se poklapa sa terorizmom.

Nasilni ekstremizam može da se javi u različitim aspektima društva, kao što je sport (huliganizam), religiji (fundamentalistički ekstremizam), politici i sl.

Mogu se razlikovati tri vrste nasilnog ekstremizma:

I. Ideološki ekstremizam (levičarski i desničarski). Desničarski ekstremizam smatra da su određena grupa ljudi, narod ili rasa superiorniji u odnosu na druge.

Levičarski ekstremizam na nasilan način pokušava da ostvari ideale jednakosti i eliminacije klasnih razlika.

2. Religijski ekstremizam teži dominaciji jedne religije kao jedine prave. Karakteriše ga korišćenje religije kao instrumenta i opravdanja za korišćenje nasilja.

3. Problemski ekstremizam uključuje pokrete koji se zasnivaju na „rešavanju“ samo jednog problema kao što su to grupe koje se bore protiv abortusa, eko pokrete ili protiv prava LGBT osoba.

Postoje određeni faktori koji pogoduju razvoju nasilnog ekstremizma. Oni se u literaturi obično dele na dve grupe:

1. Faktori koji podstiču pojedince na nasilni ekstremizam. To su najčešće marginalizacija, radikalizacija, diskriminacija, proganjanje, ograničen pristup kvalitetnom obrazovanju, loš životni standard i sl.

2. Faktori koji pospešuju pojavu nasilnog ekstremizma. Najčešće se ovde radi o postojanju dobro organizovanih ekstremističkih grupa. Primeri takvih grupa su: Nacionalni stroj (Srbija), Kluks klan (SAD), Islamska Država u Iranu, Siriji i Libanu (ISIL), Boko Haram (Nigerija).

Somborski edukativni centar je sproveo istraživanje o nasilnom ekstremizmu 2021. godine na uzorku od 436 ispitanika. Ispitivanje socijalne distance prema određenim društvenim grupama ukazuje na to da čak 89,50% ispitanika ne bi dozvolilo migrantima da budu državljeni, a 23,20% njih to isto ne bi dozvolilo osobama koje su pripadnici LGBTQ+ populacije. U sopstvenom susedstvu 88,50% ispitanika ne bi dozvolilo život migrantima i 28,30% njih to ne bi dozvolilo osobama LGBTQ+ populacije. Samo njih 29,90% bi bilo poznanici sa migrantima, 27,30% bi dozvolilo nekolicini migrantskih porodica da žive u susedstvu.

Interesantan je i nalaz da se čak 58,29% ispitanika se slaže da prisustvo migranata u njihovoj okolini predstavlja pretnju za njih i njih 55% smatra da je opravdano koristiti nasilne vidove ponašanja u kontaktu sa migrantima ukoliko im je ugrožena bezbednost. Da prisustvo migranata ugrožava njihov kulturni identitet smatra 35,88% mladih. Na protest protiv migranata išao bi svaki treći ispitanik (30,90%). Slična je stvar i sa time da li bi bili član udruženja/neformalne grupe koja za cilj ima zagovaranje da se migrantima onemogući boravak u Somboru – 29,12% se u potpunosti slaže, 9,55% se slaže, dok se 38,19% u potpunosti ne slaže i 11,46% se ne slaže.

U najvećoj meri kao **pretnju fizičkoj sigurnosti** označavaju migrante – čak 81,69% za svoju bezbednost i 71,83% za bezbednost njihovih bližnjih. U pogledu ugrožavanja **porodičnih vrednosti**, 53,81% ispitanika smatra da bi usvajanje Zakona o istopolnim zajednicama ugrozilo porodične vrednosti, a 54,30% pripadnike LGBTQ+ populacije vidi kao grupu ljudi koji ugrožavaju porodične vrednosti.

Istraživanjem je, takođe, utvrđeno i koji su faktori najviše povezani sa ekstremizmom. Rezultati ukazuju da se kao faktor koji je najviše povezan sa ekstremizmom izdvajaju. Što su

jača uverenja povezana sa nasiljem kod ispitanika, to je viši stepen ekstremizma. Isti slučaj je i sa kulturnim identitetom i povezanošću, te što je jači kulturni identitet i povezanost unutar svoje kulturne zajednice, to je viši stepen ekstremizma. Na kraju dolazi i povezanost sa ljudima iz drugih zajednica koja je negativno povezana sa ekstremizmom u smislu da što osoba ima više povezanosti sa ljudima iz drugih zajednica (verskih i kulturnih), to je stepen ekstremizma niži.

Razlika između muškaraca i žena je pronađena. Naime, muški ispitanici imaju viši stepen ekstremizma, jači kulturni identitet i povezanost, nešto jači povezujući kapital (poverenje u vladu i njene institucije) i imaju izraženija uverenja koja su povezana sa nasiljem. Sa druge strane, ženski ispitanici ostvaruju više skorove na dimenziji povezanosti sa ljudima iz drugih zajednica.

Ipak, nije sve tako crno. Ohrabrujuće je što većina ispitanika ne smatra opravdanim upotrebu nasilja u većini situacija. Preko 70% ispitanika se u potpunosti ne slaže da je opravданo koristiti nasilje da bi se kreiralo bolje društvo, postigao određeni religijski ili politički cilj, da bi se neko naterao da razmišlja isto kao i mi, proširila učenja sopstvene verske zajednice i sledili stavovi političkih lidera (čak 90,55%). Detaljniji prikaz u Tabeli 2.

Tabela 2 Opravdanost korišćenja nasilja

Opravdano je koristiti nasilje da bi se...	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Slažem se u potpunosti
Kreiralo bolje društvo	70,85%	8,06%	10,66%	2,61%	7,82%
Kreirali bolji životni uslovi za mene i moje bližnje	57,78%	14,39%	14,39%	3,77%	9,67%
Postigao određeni religijski ili politički cilj	77,62%	9,05%	5,48%	3,33%	4,52%
Izborio za prava/položaj ugroženih društvenih grupa	52,15%	15,55%	15,79%	5,98%	10,53%
Izborio za sopstvena prava i sigurnost	34,84%	15,75%	16,95%	10,74%	21,72%
Suprotstavio ugnjetavanju meni bliskih ljudi	35,37%	14,88%	16,59%	12,20%	20,98%
Izborio da oni koji misle drugačije počnu razmišljati ispravno odnosno onako kako ja razmišljam	75,60%	8,61%	7,89%	2,39%	5,50%
Proširila učenja koje moja verska zajednica propagira	81,62%	8,35%	3,58%	2,63%	3,82%
Sledili stavovi političkih lidera	90,55%	4,23%	2,74%	1,24%	1,24%
Odbranio lični integritet i integritet mojih bližnjih	40,60%	13,53%	17,04%	8,77%	20,05%
Odbranila bezbednost države	53,42%	11,90%	12,41%	6,84%	15,44%

Literatura

- Davies, L. 2008. Education Against Extremism, Stoke on Trent and Sterling. Trentham Books.
- UNESCO (2017). Preventing violent extremism through education: A guide for policy-makers. Paris, France. Dostupno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247764>
- Program jačanje otpornosti mladih na radikalizaciju i nasilni ekstremizam (BYRVE) – priručnik za facilitatore. Dostupno na: https://psychosocialinnovation.net/wp-content/uploads/2020/10/Psychoeducational-workshop-program_Serbian-converted.pdf
- Vodič za prevenciju radikalizacije i nasilnog ekstremizma kroz odgojno-obrazovni proces: Materijal za pedagoge/pedagogice srednjih škola u Unsko-sanskom kantonu. Dostupno na: <https://polis.osce.org/file/25802/download?token=ltjjUIxl>
- William Stephens, Stijn Sieckelinck & Hans Boutellier (2021) Preventing Violent Extremism: A Review of the Literature, *Studies in Conflict & Terrorism*, 44:4, 346-361

SCENARIO I

Naziv radionice	Mladi pitaju – gradonačelnik odgovara
Cilj radionice	Podizanje nivoa svesti mladih o temama ljudskih prava, participacije mladih, nasilnog ekstremizma i uslova životne sredine.
Ciljna grupa	Srednjoškolci
Trajanje radionice	4 časa

AKTIVNOST 1

Naziv aktivnosti	Pripremni sastanak
Trajanje aktivnosti	2 časa (120 minuta)
Opis aktivnosti	Učešnici će 2 do 3 dana pre održavanja same konferencije imati priliku da sa nama prođu kroz simulaciju dijaloga sa gradonačelnikom i time steknu uvid u to kako bi trebalo da se dijalog održi i izgleda. Na samoj simulaciji, proći ćeemo kroz glavne probleme i poteškoće ukoliko postoje, pravilno formulisati pitanja i govoriti o glavnim aspektima uspešne i asertivne komunikacije između njih i donosioca odluka na lokalnom nivou.
Potreban materijal	Papiri

AKTIVNOST 2

Naziv aktivnosti	Mladi pitaju – gradonačelnik odgovara
Trajanje aktivnosti	2 časa (120 minuta)
Opis aktivnosti	Očekivano vreme početka aktivnosti je u 13 časova.

Na samom događaju, 10 do 12 mladih ljudi, imaće priliku da gradonačelniku postavi po jedno pitanje iz svoje oblasti koju budu spremali tokom održavanja pripremnih radionica. Teme o kojima će biti reči na Dijaligu su:

- I. Obrazovanje mladih

Opis aktivnosti (nastavak)	<ol style="list-style-type: none"> 2. Zapošljavanje mladih 3. Participacija i aktivno učešće mladih 4. Poštovanje ljudskih prava <p>Za svaku od ove oblasti biće odvojeno po 15 do 20 minuta. Nakon postavljenog pitanja, gradonačelnik će imati reč i moći će da odgovori na postavljeno pitanje, uz mogućnost da i ona pita njih ukoliko ima nekih nedoumica ili neko pitanje za mlađe.</p> <p>Po završetku izlaganja mladih i gradonačelnika, imamo u planu da damo i završnu reč gradonačelniku i organizatorima događaja.</p> <p>Nakon dijaloga, planirana je dodela zahvalnica svim učesnicima i predstavnicima gradske vlasti. Po završetku dodele, planirano je grupno slikanje učesnika, organizatora i gradonačelnika, a nakon toga i zatvaranje samog događaja.</p>
-----------------------------------	---

Potreban materijal	Akreditacije Plastificiranje akreditacija Rokovnici (blokčići) Trakice za akreditacije Čokoladice Konferencijske torbice Fotograf Štampa promo materijala Papirne kese ID kartice
---------------------------	--

SCENARIO 2

Naziv radionice	Prevention, no intervention
Cilj radionice	Informisanje mladih na temu prevencije nasilnog ekstremizma.
Ciljna grupa	Mladi od 15 do 20 godina
Trajanje radionice	2 časa

AKTIVNOST 1

Naziv aktivnosti	Upoznajmo jedni druge!
Trajanje aktivnosti	10 minuta
Opis aktivnosti	Učesnici stoje u krugu i govore jednu životinju na početno slovo njihovog imena. Svako od učesnika, pa i treneri treba da izgovore po jednu životinju, imajući u vidu da ne ponove životinje koje su već rečene. Igra je gotova kada svi učesnici i treneri izgovore životinju na početno slovo svog imena.
Potreban materijal	–

AKTIVNOST 2

Naziv aktivnosti	Stavometar
Trajanje aktivnosti	40 minuta
Opis aktivnosti	Treneri pojašnjavaju učesnicima da će u narednom periodu da čitaju neke od tvrdnji u vezi sa temom radionice, a da je njihov zadatak da se u odnosu na stepen slaganja i neslaganja sa istom pozicioniraju u prostoriji. U prostoriji je naznačeno koji prostor označava potpuno slaganje, koji potpuno neslaganje, kao i koje je mesto neodlučnosti u slučaju da učesnici nisu sigurni da li se u potpunosti slažu ili ne slažu sa tvrdnjom. Treneri takođe pozivaju učesnike da prodiskutuju i obrazlože svoje pozicije, pojašnjavaju da je takođe prihvatljivo da u toku aktivnosti promene mesto na kom stoje ukoliko to žele.

Potreban materijal	–
---------------------------	---

AKTIVNOST 3

Naziv aktivnosti	Pauza
Trajanje aktivnosti	10 minuta
Opis aktivnosti	Pauza za kafu, čaj ili sok
Potreban materijal	Osveženje

AKTIVNOST 4

Naziv aktivnosti	Oluja ideja
Trajanje aktivnosti	15 minuta
Opis aktivnosti	Treneri na flip čart tablu pišu NASILNI EKSTREMIZAM i pozivaju učesnike da sa grupom podelišta to oni smatraju pod nasilnim ekstremizmom, bilo da žele da kažu jednu reč, rečenicu ili pojmom koji ih na temu asocira. Na kraju izlistanih reči i pojmove, treneri sa učesnicima dele nekoliko različitih definicijama nasilnog ekstremizma.

Potreban materijal	Flip čart Markeri
---------------------------	----------------------

AKTIVNOST 5

Naziv aktivnosti	Pronađi me
Trajanje aktivnosti	35 minuta
Opis aktivnosti	Učesnici se dele u grupe i dobijaju zadatak da putem interneta pretraže načine na koje je moguće prevenisati nasilni ekstremizam kao i gde se on sve može naći.

SCENARIO 2/2

Opis aktivnosti (nastavak)	Svaka grupa učesnika svoj odgovor treba da predstavi na flipchart papiru, kao i da ga predstavi ostatku grupe nakon grupnog rada i istraživanja. Nakon izlaganja učesnika sledi prezracija trenera na temu prevencije nasilnog ekstremizma
---------------------------------------	--

Potreban materijal	Papiri Markeri Hemijske olovke
---------------------------	--------------------------------------

AKTIVNOST 6

Naziv aktivnosti	Zašto ne 1, zašto ne 5?
-------------------------	-------------------------

Trajanje aktivnosti	10 minuta
----------------------------	-----------

Opis aktivnosti	Evaluacija – učesnici su nakon radionice pozvani da sa grupo podeli svoje utiske, imajući u vidu da navedu i dobre strane radionice, ali i neke od preporuka za unapređenje same radionice i njene implementacije.
------------------------	--

Potreban materijal	Flip čart Stikeri Markeri Hemijske olovke
---------------------------	--

SCENARIO 3

Naziv aktivnosti	Mladi nisu (samo) ukras sveta!
Cilj aktivnosti	Informisanje što većeg broja mladih o načinima i mogućnostima participacije mladih.
Ciljna grupa	Primarno: mladi uzrasta od 15 do 30 godina Sekundarno: svi korisnici društvenih mreža na kojima se objavljuje sadržaj
Trajanje aktivnosti	5 dana (jedna objava dnevno)
Detaljniji opis aktivnosti	Kampanja se sastoji od 5 objava koje će biti podeljene na profilima društvenih mreža organizacije i-ili pojedinaca. Cilj kampanje je da se mladima približi participacija u različitim oblastima, da se edukuju o Zakonu za mlade, Zakonu o volontiranju, Zakonu o radnim praksama, Nacionalnoj strategiji za mlade. Dobiće informacije o zakonima, ali i kako mogu da se uključe na lokalnom nivou i da doprinesu svojoj zajednici kroz recimo Savet za mlade. Poslednji cilj je da dobiju preporuku o par organizacija gde mladi mogu i najčešće volontiraju. Objave će biti napravljene tako da počinju sa definicijom participacije, ali da to bude što približnije jeziku mladih. Imaće zajedničku temu, da bi bilo prepoznatljivo da je deo iste kampanje i da čine celinu.
Potreban materijal	Budžet za reklamiranje objava

SCENARIO 4

Naziv radionice	Pričam da te pokrenem
Cilj radionice	Podizanje nivoa svesti i edukovanje mladih o značaju prevencije nasilnog ekstremizma, poštovanju ljudskih prava i važnosti njihovog aktivnog učešća u donošenju odluka.
Ciljna grupa	Srednjoškolci
Trajanje radionice	6 dana (3 dana u jednoj školi i 3 dana u drugoj školi) po 1 čas i 30 minuta
AKTIVNOST 1	
Naziv aktivnosti	Prvi dan radioničarskog rada: „Sa pojmovima na TI“
Trajanje aktivnosti	90 minuta
Opis aktivnosti	<p>Prvi dan radionica rezervisan je za upoznavanje sa grupom, ciljevima programa i terminima nacionalnog ekstremizma, ljudskih prava i participacije mladih.</p> <p>Na samom početku učesnici se predstavljaju ispred cele grupe tako što svako kaže svoje ime a potom i jednu stvar o sebi koja počinje istim slovom kao i početno slovo imena. Zatim sledi igra sa toalet papirom gde svako od učesnika za sebe uzme onoliko papira koliko misli da mu je potrebno. Voditelji radionice objasne za sta im je trebao papir i potom kreće predstavljanje tako što svako od učesnika kaže o sebi onoliko stvari koliko je kolotova papira uzeo.</p> <p>Nakon predstavljanja sledi glavna aktivnost prvog radioničarskog dana- učesnike podelimo u tri grupe i svaka grupa ima po 30 minuta da istraži temu koju je dobila od voditelja i na što kreativniji način je predstavi ostatku grupe. Na kraju ovog dela radionice voditelji pruže adekvatne informacije o tome šta podrazumevamo pod nacionalnim ekstremizmom, s kojim problemima se susrećemo u lokalnoj zajednici i kako se zaštititi i aktivno delovati u sprečavanju ovog problema.</p>
Potreban materijal	Hamer papiri (10 komada) Flomasteri (2 pakovanja) Markeri (5 markera) Samolepljivi papirići

Potreban materijal	Štampani materijal Toalet papir (4 rolne)
AKTIVNOST 2	
Naziv aktivnosti	Drugi dan radioničarskog rada: „Moja uloga je bitna“
Trajanje aktivnosti	90 minuta
Opis aktivnosti	<p>Drugi dan rada sa učenicima započinjemo stavometrom. Voditelji radionice čita tvrdnju ispred grupe a zatim se učesnici pojedinačno opredeljuju da li se sa tvrdnjom slazu, ne slazu ili su neutralni. Nakon čega sledi kratka diskusija.</p> <p>Sledeća aktivnost vezana je za igru uloga. Voditelji radionice podele učesnike u dve grupe i daju im scenario sa situacijom koju treba da odglume ali imaju i mogućnost da sami izrežiraju kraj. Nakon 30 minuta koje je planirano za dogovor među grupama, sledi predstavljanje zadatka i diskusija.</p>
Potreban materijal	Krep traka Štampani materijal A4 papiri u boji Pakovanje A4 obični belih papira
AKTIVNOST 3	
Naziv aktivnosti	Treći dan radioničarskog rada – Priprema za dijalog sa gradonačelnikom
Trajanje aktivnosti	90 minuta
Opis aktivnosti	Treći dan rezervisan je za informisanje, predstavljajne pravila i uvežbavanje za dijalog sa gradonačelnicom.
Voditelji radionice učesnike podele u tri grupe i svaka grupa će dobiti temu i zadatak da u okviru iste osmisli pitanja koja će postaviti gradonačelniku i njegovim saradnicima u sklopu projekta „Mladi pitaju – gradonačelnik odgovara“. Učesnici pripremaju aktivnosti uz pomoć i povratnu informaciju voditelja radionice. Nakon	

SCENARIO 4/2

Opis aktivnosti (nastavak)

toga sledi simulacija dijaloga.

Radionice završavamo evaluacijom sva tri radna dana koja će biti u pisanoj formi i anonimna.

Potreban materijal

Sertifikati
Zahvalnica za gradonačelnika
Hemijske olovke (50 komada) + štampa promo materijala
Fascikle (30 komada)
Sokići (50 komada)

SCENARIO 5

Naziv radionice	Odakle sam ja?
Cilj radionice	Upoznavanje mladih sa temom migracija (opšti cilj) Razbijanje stereotipa i predrasuda kroz neformalnu edukaciju (specifičan cilj)
Ciljna grupa	1. radionica – mladi od 15 do 19 godina (srednjoškolci/srednjoškolke) 2. radionica – mladi od 19 do 30 godina (studenti/studentkinje)
Trajanje radionice	1. radionica – 45 minuta (jedan školski čas) 2. radionica – dva časa (jedno fakultetsko predavanje)

AKTIVNOST 1

Naziv aktivnosti	Priča o mom imenu
Trajanje aktivnosti	1. radionica
Opis aktivnosti	Svaki učesnik dobija zadatak da ispriča priču o svom imenu: kako ga je dobio?; da li ga je dobio po nekome?; ako da, po kome?; da li je učesnik oduvek voleo svoje ime, ili je u nekom trenutku poželeo da ga promeni?; ima li to ime neko posebno značenje?; ima li učesnik i nadimak?; ako da – kako se oseća u vezi s njim? Ova igra otvorice mnoštvo pitanja o identitetu, emocijama, osećaju pripadnosti i isključenosti, pa je u tom duhu prigodna za početak diskusije.
Potreban materijal	–

AKTIVNOST 2

Naziv aktivnosti	Pandorina kutija
Trajanje aktivnosti	1. radionica
Opis aktivnosti	Svaki učesnik izvlači iz kutije naziv jedne osetljive grupe: žena izbeglica (40 god.), izbeglica iz Ukrajine (25 god.), Rom (12 god.), izbegli gej muškarac iz Avganistana (44 god.), lezbijska migrant iz Sirije (35 god.), transrodne osobe iz Izraela (22 god.), osobe sa invaliditetom (50 god.), uz zadatak da sačini listu stereotipa i predrasuda

Opis aktivnosti (nastavak)	koje mediji koriste pri izveštavanju o izvučenoj grupi.
	Ova igrica sastočaće se iz dva dela: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Interaktivni deo – šetnja kroz prostoriju gde će učesnici će odlučiti ko će ići na prvi sprat u kome je zajednička soba sa jednim kupatilom, a ko na drugi gde se nalaze jednokrevetne sobe sa zasebnim kupatilom. ♦ Diskusija – postavljanje uobičajenih pitanja na tu temu

Potreban materijal

–

AKTIVNOST 3

Naziv aktivnosti	Predavanje
Trajanje aktivnosti	1. radionica
Opis aktivnosti	Kratko predavanje na temu migracija
Potreban materijal	15–20 flajera

AKTIVNOST 4

Naziv aktivnosti	Igrica upoznavanja – Test znanja i Hate or tolerate
Trajanje aktivnosti	2. radionica
Opis aktivnosti	Upoznavanje sa učesnicama/učesnicama na interaktivan i zanimljiv način. Hate or tolerate - U ovoj igri koju je kreirao MillLab, učesnik je novinar agencije Fleš njuž, i njegov je zadatak da priredi priču o migrantima. Proces donošenja odluka tokom uređivanja otkriva nam da li je novinar dovoljno senzibilisan za pisanje o drugom i drugačijem, kao i da li poštuje osnovna profesionalna načela balansiranog izveštavanja. Igra daje mogućnost učesniku da samostalno izgradi priču, potraži izvore, proveri podatke i objavi prikupljeno. Na prvom nivou učesnik donosi odluke birajući najbolji odgovor među nekoliko ponuđenih, dok na drugom nivou gradi priču i objavljuje je.

SCENARIO 5/2

Potreban materijal	–
AKTIVNOST 5	
Naziv aktivnosti	Pandorina kutija
Trajanje aktivnosti	2. radionica
Opis aktivnosti	<p>Svaki učesnik izvlači iz kutije naziv jedne osetljive grupe: žena izbeglica (40 god.), izbeglica iz Ukrajine (25 god.), Rom (12 god.), izbegli gej muškarac iz Avganistana (44 god.), lezbijka migrant iz Sirije (35 god.), transrodne osobe iz Izraela (22 god.), osobe sa invaliditetom (50 god.), uz zadatak da sačini listu stereotipa i predrasuda koje mediji koriste pri izveštavanju o izvučenoj grupi.</p> <p>Ova igrica sastojiće se iz dva dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Interaktivni deo – šetnja kroz prostoriju gde će učesnici će odlučiti ko će ići na prvi sprat u kome je zajednička soba sa jednim kupatilom, a ko na drugi gde se nalaze jednokrevetne sobe sa zasebnim kupatilom. ◆ Diskusija – postavljanje uobičajenih pitanja na tu temu
Potreban materijal	–
AKTIVNOST 6	
Naziv aktivnosti	Upoznaj me na pravi način
Trajanje aktivnosti	2. radionica
Opis aktivnosti	<p>Studenti/studentkinje imajuće zadatak da u vremenskom periodu od 15 do 20 minuta na flip čartu predstave grupu koju su dobili, odnosno na koji način se o njima izveštava u medijima, kako se o njima izveštava u društvu, okolini, koji su koraci za menjanje tih narativa.</p>
Potreban materijal	Flip čart

AKTIVNOST 7	
Naziv aktivnosti	Predavanje
Trajanje aktivnosti	2. radionica
Opis aktivnosti	Kratko predavanje na temu migracija
Potreban materijal	15–20 flajera
AKTIVNOST 8	
Naziv aktivnosti	Evaluacija
Trajanje aktivnosti	2. radionica
Opis aktivnosti	<p>Kroz Gugl anketu želimo da saznamo koliko su polaznici/polaznice naše radionice bili zadovoljni radionicom?, šta su bili nedostaci?, itd.</p> <p>Test znanja biće isti kao i na početku radionice, cilj nam je da vidimo da li su učenici/učesnice promenili mišljenje o temi koju ćemo obrađivati?</p>
Potreban materijal	–

O PROJEKTU

Somborski edukativni centar uz podršku Evropske omladinske fondacije Saveta Evrope realizovao je projekat pod nazivom „Be You(th)! Contribute to the Prevention of Violent Extremism”.

U periodu od 10. do 13. mart 2022. godine za omladinske radnike, liderе i aktiviste iz Srbije održan je trening na temu temu prevencije nasilnog ekstremizma, ljudskih prava i učešća mladih, kako bi se pomenuti akteri podstakli da preuzmu aktivnu ulogu u našem društvu kada je u pitanju prevencija nasilnog ekstremizma. Trening je održan na Avali, u studentskom odmaralištu „Radojka Lakić”. a sam trening vodili su Srđan Vlaškalić i Ivana Barać, omladinski radnici Somborskog edukativnog centra.

Tokom ovog treninga učesnici su imali priliku da steknu znanja na temu prevencije nasilnog ekstremizma, ljudskih prava i učešća mladih, a sve to na nacionalnom i evropskom nivou. Takođe, učesnici su stekli znanja i veštine kada je reč o uključivanju i osnaživanju mladih za veće učešće u procesima prevencije nasilnog ekstremizma.

Pored toga svi učesnici imali su priliku i da realizuju aktivnosti (javne akcije, radionice i sl.) u svojoj lokalnoj zajednici, na teme koje su obrađivane tokom samog treninga. U toku rada, podršku za to pružili su im mentori, kao i projektni tim. Osim ovoga, nakon treninga učesnici su dali su i svoj lični doprinos kreiranju priručnika koji je pred vama.

O SOMBORSKOM EDUKATIVNOM CENTRU

Somborski edukativni centar – SEC je osnovan 2009. godine u Somboru, a do danas je u okviru organizacije realizovano mnoštvo projekata i programa u skladu sa misijom i vizijom organizacije.

Misija: Podrška i osnaživanje dece, mladih i marginalizovanih grupa metodama neformalnog obrazovanja i senzibilisanjem lokalne zajednice za unapređivanje njihovog položaja putem društveno odgovornog aktivizma.

Vizija: Društvo u kome deca, mladi i marginalizovane grupe uživaju sva prava koja su im garantovana na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, a motivisani su da aktivno rade na promenama u svojim lokalnim zajednicama i šire.

Oblast delovanja: Poboljšanje položaja dece, mladih i marginalizovanih grupa. Naše aktivnosti strateški su podeljene su na tri dela, a to su programi za decu, programi za mlade i podrška razvoju civilnog društva.

Somborski edukativni centar je organizacija koja deluje na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. Tokom dvanaestogodišnjeg delovanja, uspeli smo da izgradimo široku mrežu saradnika u oblasti omladinskog rada, kao i rada sa decom i mladima na svim navedenim nivoima. Jačanje kapaciteta i svoju misiju ostvarili smo kroz članstvo u nekoliko nacionalnih i međunarodnih mreža poput Nacionalne asocijacije omladinskih radnika/ca (NAPOR), Krovne organizacije mladih Srbije (KOMS), Mreže organizacija za decu Srbije (MODS) i Global Network of Religions for Children (GNRC). Pored osnaživanja dece, mladih i marginalizovanih grupa metodama neformalnog obrazovanja i senzibilisanjem lokalne zajednice za unapređivanje njihovog položaja putem društveno odgovornog aktivizma, uključeni smo i u različite participativne procese koji doprinose unapređenju kvaliteta omladinskog rada u Srbiji i kreiranju omladinske politike kako na lokalnom i regionalnom, tako i na nacionalnom nivou.

Više o našem radu možete saznati putem sajta:

↗ www.sec.org.rs

Rad Somborskog edukativnog centra možete pratiti na društvenim mrežama:

- ◆ Facebook: SECsombor
- ◆ Instagram: secsombor
- ◆ Twitter: @SECsombor

